

מזת יקזת הכר שזה

וואס דורך איר שפירט מען די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגאון רבי מנחם ברוך יאזעע שליט"א בעל 'מתיקות התורה'

סיפור לשולחן שבת

נרות החנכה שהצילוי חיים ונשמות אבודות

היננים גזרו בעקר על חדש שבת ומלה, 'שבת' מסמל על האמונה בקב"ה, שברא את כל העולם בכדי להטיב לנו, חז"ל אומרים, "וחשד זה ינו" - מטרת היננים הייתה להחשיד ולהסתיר מעינינו את חסדי הבורא, שנחשב שהכל זה טבע, הבריאות זה טבעי, הבריאה זה טבע, יש לה ילדים זה טבעי, עפרא לפומיהו.

והעבודה שלנו בימים אלו היא, לגרש את החשד, ולזעק: אין שום טבעו ה' נמצא בכל דבר! ה' מביא לנו הכל מרב אהבתו אלינו! וזה היסוד של שבת שאנו עוזרים ממרוצת החיים ומתבוננים בבריאה ובכל הטוב ומכריזים ואומרים "טוב להודות לה'... במעשי ידיו ארנו מה גדלו מעשיהו ה'".

חנכה זה לא חג על העבר בלבד, חנכה מלמד אותנו שה' קרוב אלינו מאד ונמצא עמנו - היום בשנת תשפ"ד ה' עושה לנו נסים ונפלאות ועלינו לפקח עינים ולראות את כל הטוב.

ונספר פאן מעשה נפלא של השגחה פרטית שארע לזוג יהודים: הזוג הלז עזבו את ארופה עוד לפני מלחמת העולם הראשונה, והגיעו לחוף מבטחים באוסטרליה, הם התישבו באחד האזורים המרוחקים של הארץ הענקית, ואט אט החלה עבודתם להניב פרות, מצבם הכלכלי השתפר ורוחיהם היו נאים.

<< דמשך בעמוד ד

לקח מהפרשה

מלכות מהי?

מלה ניסה לטמון ליוסף עוד מוקש בכדי שלא יוכל למלה.

שר המשקים מסמל על כפיות טובה נוראה, שיוסף הצדיק סיע לו ופתר לו את החלום לטובה ובזכות זה עלה שוב לגדלה, אולם למרות הכל שר המשקים לא שלט על עצמו ונטה אחרי מדותיו הרעות והמשחתות וחפש בכל דרך להשיב רעה תחת טובה; והכל נבע מגאנותו שלא היה מסגל לפי כבודו להשיב טובה ליוסף.

להבדיל אלפי הבדלות יוסף הצדיק זכה להיות מלה דוקא בגלל שהוא

היה פנוע ועבד עם עצמו עבודה רבה עד שהוא נהיה מלה, שבתחלה הוא היה מלה על עצמו ולא נתן לרגשות של נקמה ושאר מדות רעות לשלט עליו והודות לכה זכה להיות מלה על כל העולם.

ולא עוד אלא שיוסף הצדיק עבר נסיונות קשים, שאחיו מכרו אתו לעבד, והוא ספג בזיונות בכל ארץ מצרים, והיה בבור שנים רבות כאחרון הפושעים ועוד קשיים רבים - אולם דוקא הם רוממו וגדלו אתו - כי בכל נסיון הוא קנה עוד נאמנות גמורה לקב"ה בלי להתלונן ובלי לחפש אשמים, הוא הבין שה' שלח לו

<<

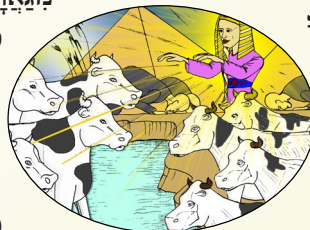
פרשתנו עוסקת במלכותו של יוסף הצדיק, החל מהיותו עבד לשר הטבחים בתוך בית הסהר וכלה במלכות הגדולה של יוסף על כל מצרים וכל העולם פלו שבאו לשפר לחם במצרים, כמו שנאמר: "ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ". חלילה להתיחס לדברים כספור דברים בלבד, התורה הקדושה מלמדת אתנו דרך

חיים היא באפשרותנו להדבק בדרכיו של יוסף הצדיק ולזכות למלכות אמיתית.

לפני שנתבונן במה שעבר על יוסף הצדיק

נראה שהתורה מדגישה ומפרטת את כל דבריו של שר המשקים. ובדאי שאף פאן התורה מלמדת אתנו דברים נפלאים ומזהירה אתנו שנתרחק ממדותיו הרעות של שר המשקים.

כענין שחז"ל במדרשים מבארים באריכות ששר המשקים בכלל לא רצה להזכיר את יוסף לפרעה ורק בגלל נגיעות אישיות שחשש שיורידו אתו מגדלתו הזכיר את יוסף, ולא עוד אלא שנסה בכל דרך למנע מיוסף לעלות לגדלה כמובא במדרש: "ארורים הרשעים שאין טובתם שלמה שהזכיר את יוסף בלשון גנאי", ובכל

את הנסיון בכדי לרפש עוד שלמות ועוד מלכות.

ולפיכך כאשר יוסף הצדיק התנסה עם אשת פוטיפה נאמר: "ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה" - 'לעולם הבא' (רש"י), בשעת הנסיון הקשה יוסף התבונן שעל ידי העמידה בנסיון יזכה לעולם הבא, ללמדנו שכאשר נחשב בשעת קשי ובזיון שה' בחן אתנו אם אנחנו ממליכים אתו על הקשי והבזיון או שאנחנו מחפשים אשמים - יהיו לנו כוחות לעמד בנסיון.

ולכן כאשר הוא עמד לפני פרעה הוא אמר "בלעדי - אלקים יענה את שלום פרעה". נתאר לעצמנו את יוסף הצדיק יוצא מהבור - שבודאי לא היה שם קל כלל כמו שרואים שהוא התחנן על נפשו משר המשקים שישתדל להוציאו מהבור - וכעת הוא עמד לפני פרעה שצריך אתו וברגע אחד יכול לעשות אתו משנה למלה, אם רק יאמר שהוא יודע לפתור והוא מצלח.

ואולם יוסף ממליך את ה' ואומר: 'אני כלום, ה' פותר חלומות!'. וכן אחרי פתרון החלום הוא לא מציע לפרעה לנהל את הכלכלה אלא אומר: "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתהו על ארץ מצרים" - יוסף לא חפש להתבלט ולמלה, הוא שלט על רגשותיו ורצונותיו ועל ידי כך זכה למלכות.

יש כאן סוד עצום: מלה אמתי זה לא עריך ורודן, מלה זה מי ששולט על עצמו ומנחיל לאחרים דרך של חן וחסד. מלה זה לא מי שמחפש לנקם אלא מי שמאריך אף. מלה זה מי שעומד בנסיונות בגבורה ולא כועס ושובר את הכלים על כל דבר. מלה הנו מי ששולט על הרצונות שלו ולא נתן לתאוות שלו לנהל אתו.

יוסף הצדיק נקרא "בן פרת יוסף בן פרת עלי עין" כי הוא התעלה על העין שלו, שבשעה שהרכיבו אתו במרכבת המשנה בארץ מצרים וכל הבנות צעדו עלי שור בכדי לראותו - יוסף הצדיק לא הסתפל עליהם - כי מלכות זה מי ששולט על העינים והמחשבות שלו.

ענין זה אנו רואים גם בהמשך הפרשה שיוסף הצדיק לקח את שמעון והאכילו והשקהו ולא גרם לו שום צער, למרות ששמעון הוא זה שאמר ללוי "הנה בעל החלמות הלזה בא" והשליך את יוסף לבור; כי יוסף השכיל שדוקא על ידי שמעון ודוקא על ידי כל הבזיונות והרדיפות שהיו לו הוא גדל להיות מלה.

ולא עוד אלא שדוקא הקשיים מלמדים את האדם לנהג בחסד וברחמים עם הבריות. כאשר אדם מרגיש שהוא עשה הכל והוא הכי מצלח, הוא עלול בקלות לדרוך על אנשים ולבייש אתם, והקשיים מזכירים לאדם את השפלות שלו וככה הוא לא מבזה אנשים.

ובודאי שבזיונות ונסיונות הם לא קלים כלל וצריך לבקש מה' ששנצל מהם, כענין שאנו מבקשים בכל בקר 'ואל תביאנו

לא לידי נסיון ולא לידי בזיון; אולם כאשר כבר יש קשיים ובזיונות ניקר ונעריך אתם ולא נתפרץ על מי שמבזה אתנו, כי גידע שעכשו הוא בעצם בונה אתנו.

אדם מתרגל לטוב ובטוח שהכל שלו, הבית, הרכב, העבודה, הכשרונות; וכאשר מישוהו מבזה אתו זה מערער את המחשבות המטעות האלה ומזכיר לאדם שהוא בסך הכל חי בפרוודור והכל כאן חולף ועראי ועקר ההשקעה צריכה להיות בקנינים רוחניים ובדירה שתהיה לנו לעולם הבא. וכן הבזיונות מורידות לאדם את הגאווה ומביאות לו הערכה לכל הטוב שה' נתן לו.

וזה מה שדוד מלפנו מלמד אתנו בהלל: "מקימי מעפר דל", בכל יום אני זוכר את החסד העצום שהייתי בתוך אשפתות וה' הרים אותי והמליך אותי, ודוקא בגלל שהייתי "אבן מאסו הבונים" נהייתי "לראש פנה". "אודך פי עניתי ותהי לי לישועה" - דוד מלפנו זכה למלכות דוקא בגלל כל הבזיונות, ההשפלות והרדיפות שהיו לו במשך כל חייו מבית ומבחוץ.

חז"ל אומרים דבר נורא, שכאשר דוד היה נרדף מאד ושמיעי בו גרא קלל אתו ובזה אתו בזיונות נוראות מאד וזרק עליו עפר, דוד המליך את ה' ואמר: "ה' אומר לו קלל" ולא נקם בשמיעי כל ימי חייו. ודוקא הנסיון הזה זכה אתו להיות רגל רביעי במרכבה.

נורא נוראות! אדם יכול לקנות שלמות נצחית, עולמות של טוב, דוקא בזמנים של קשי ונסיונות אם הוא רק ישכיל למלה על עצמו ובמקום לכעס להמליך את ה' באמונה.

וכמו שאנו רואים בימים אלו, ימי מלחמה, שהרבה מפלל ישראל נעים ונדים בגלות ממש - ועוד צרות רבות ה", ועלינו להרבות בתפלה לפני ה' שישלח רפואה שלמה לכל הפצועים וישיב את כל הנמצאים במצר לביתם בריאים ושלמים וינחם את כל האבלים - ודוקא בימים קשים אלו אנו רואים שיהודים רבים מתעוררים לשוב בתשובה, יהודים שזועקים שמע ישראל ה' הוא המלה, כי דוקא מתוך הקשי אפשר לקנות הרבה אמונה וקרבת ה'.

וכן עלינו להיות ערבים עם כל הקדושים על ידי שנחיה על קדוש ה', ובפרט בבית כאשר יש קשיים או שאדם ספג בזיונות או שקשה לו בחנוך הילדים או שהוא מצפה לדבר מה וישועתו עוד לא באה, בל נאבד עשתונות, נזהר מאד מלהוציא את הכעסים שלנו בבית, נמליך את ה' על כל מה שעבר עלינו ונקבל בשלחה ובשמחה את הכל, כי מלכות מתחילה באדם עצמו שהוא שולט על רצונותיו ומדותיו.

וכן נזכר שה' בחן אתנו בשעת הקשי, ואם אנו עומדים בנסיון הוא משפיע כל טוב על כל התגברות ועל כל שמירת עינים. כענין שיוסף זכה למלכות, כי מלכות בראש ובראשונה מתחילה באדם עצמו - שהוא מולך ושולט על רגשותיו ורצונותיו, אדם שידע להתעסק רק בטוב ולהפך את הרע לטוב הוא מלה אמתי.

שיש לנו זה בזכותה, כדברי רבי עקיבא לתלמידיו.

וכן נהגו בכלל ישראל להדליק בכל שבת כמנין הילדים בכדי להודות על כל ילד וילד שה' נתן לנו, ולא לתת לקשיים שבצער גדול בנים לגמד את האור הגדול שבכל ילד.

השבת הזו חלה בין חנכה לעשרה בטבת, שבת מסמלת לאמונה ג. - ללמדנו שנכניס אמונה בין בזמנים של הצלחה ובין בזמנים של קשיים, והנה כשנתבונן נראה שבחנכה אנו עושים זכר לנס השמן ולא למלחמה, היות שבמלחמה עצמה היו הרבה קשיים ונפילות שהרבה מבניו של מתתיהו נפלו בסוף במלחמה, ולא עוד אלא שהמלכות עצמה של החשמונאים לא החזיקה הרבה זמן מחמת שלא העבירו את המלכות למלכי בית דוד.

אולם עם כל זה אנו מודים ומהללים על ההארה וההשגחה שה' השגיח על עמו שלא תכבה גחלת ישראל, חלילה, ולכן עושים זכר בהדלקת הנרות שמסמלות על אור האמונה. וכן בימים אלו שמחד גיסא ישנם נסים עצומים וגדולים לאין ערוך שיהודים רבים נצלו מהטבח הנורא ואף בימים אלו שומעים על נסים רבים בכל אטר ואתר, ומאיך ישנם יהודים שאצלם כעת עשרה בטבת והם בצער ואנחה על יקריהם שנהרגו, נחטפו או נפצעו, ר"ל, ועלינו להשתתף בצערם הגדול ולהרבות בתפלות על כלל ישראל שלא יהיה נזק לשום יהודי וכל הנתונים במצר ישונו לביתם בריאים במהרה.

ובד בבד לא לשכח את החסד העצום שה' שומר על ישראל שלא תאבד שארית יעקב ולמרות שכל איבי ישראל עומדים עלינו מכל הצדדים לכלותינו, הקב"ה מפר עצתם ומצילנו מידם.

א. בשבת זו, חנכה ושבת נושקים זה לזה. חנכה מסמלת לנסים מיחדים ושבת מסמלת לנפלאות שבבריאה. והנסים הגדולים מלמדים אתנו להתבונן גם בנסים שבשגרה - כמו הבריאות וכל הטוב שה' עשה עמנו - ולכן בקדוש עצמו משלבים ואומרים: 'זכרון למעשה בראשית (הנפלאות התמידיות) זכר ליציאת מצרים (הנסים המיוחדים).

ולא עוד אלא שהנפלאות שבגוף האדם גדולים יותר מהנסים של יציאת מצרים, כדברי חז"ל (פסחים קיח.) ש"פותח את ידיך" גדול יותר מכל ההלל הגדול שנאמר בו שה' הוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים, ועוד. ללמדנו שנעריך את החסדים העצומים שיש לנו אכל ובריאות ועוד טובות לרב.

ב. הנרות מסמלים על הנשמה כמו שנאמר "נר ה' נשמת אדם", ובכל יום ויום מוסיפים עוד נר ומודים לקב"ה על הנשמות הטובות שסביבנו, ובפרט על האשה והילדים. כענין שאמרו חז"ל 'נר איש וביתו', שבכל יום עלינו להוסיף ולהודות על הבית הנפלא שהקב"ה מביא לנו, על המשפחה היקרה.

ויותר מכך, הרמב"ם הביא דעה שצריך להדליק בכל יום כנגד כל בני הבית, כגון מי שיש לו עשר נפשות מדליק ביום הראשון עשר נרות וביום השני עשרים נרות, וכן הלאה. ללמדנו שנדליק ונאיר את החסד העצום על הנפשות שה' ברא עבורנו.

וכן בשבת קדש אנו מדליקים נרות בשביל שלום בית, ללמדנו שנעריך וניקר את האשה שיש לנו בבית. ולכן גם אומרים אשת חיל דוקא בשבת, כי בשבת שהוא זמן של הודיה צריך בראש ובראשונה להעריך ולהודות על אשת החיל, שכל מה

פנינים מצויירים

ואפשר לבאר ענין זה על פי משל למלך שעמד מלחמה גדולה עם אויביו וכאשר נצחם ערה סעודה גדולה לכל אוהביו, אולם הם לא הזכירו את גבורתו הגדולה של המלך במלחמה ודברו מגדלת המלך כמו שדברו עליו לפני המלחמה, והדבר חרה למלך מאד. כאשר אחד השירים הבחין בכך החל מיד לפאר ולרומם את המלך על גבורתו הגדולה במלחמה.

בחנכה אנו מדליקים בכל יום נר נוסף על עוד טוב שה' עשה אתנו, כענין שאמרו בית הלל 'מוסיף והולך', ללמדנו שבכל יום מלבד מה שאנו סופרים את הנסים והטובות שהיו לנו עד אתמול נוסיף ונהלל על דבר נוסף.

ואפשר להכליל ולרמוז זאת בדברה "לא תשא את שם ה' אלקיך לשווא", שפאשר אדם מזכיר את שם ה' ומברך בלי מחשבה והתחדשות, זה כביכול כעין בחנם. ה' רוצה את הלב שלנו שבכל יום נחשב על חסד חדש שה' עשה אתנו, כענין שנאמר "שירו לה' שיר חדש", ובכדי לזכות לכך ראוי לעשות דקה של מחשבה בתחלת כל שעה על חסד מיחד שהיה לנו באותה שעה.

ומני אז הקשר שלהם ליהדות הלא והתהדק, והם נעשו יהודים כשרים, שומרי תורה ומצוות ברוך ה'.

מספור נפלא זה נלמד כמה דברים: א. גם אם עובר על האדם מה שעובר, עד שהוא כבר חושב שחלילה אין לו חפץ ביהדות, וכביכול גם הקב"ה לא מתעניין בו ככה, עליו לדעת שהקב"ה מתעניין בו ודואג שלא ידח ממנו ידו, ולא עוד אלא שמרב אהבתו אליו הוא מסובב את כל הסבות ומכניס בתוכו מחשבות שונות, ומביא גשמים עזים, והעקר שאותו יהודי יזכה להתעורר משנתו, ולראות את האהבה העצומה של הקב"ה כלפיו, אהבה שאין לה גבולות, ועל ידי כן לשוב אליו יתברך.

ב. בכל יהודי ישנה נשמה טהורה, וגם אם היא מכסה בשכבה עבה וגסה של חמירות, אי אפשר לדעת מתי דבור קטן או מעשה קטן יאיר וידליק אותה, ועל כן בכל עת ובכל זמן מוטל עלינו לעשות את שלנו, ולחזק ולרומם את הזולת, וה' יתברך יפעל כרצונו, בכדי שהדבורים שלנו יחלחלו במקום ובזמן הנכון ויפעלו את פעלתם.

ג. כל מצוה נועדה לקשר את האדם לקב"ה, ואין אדם יודע את כחה של מצוה כל שהיא - עד כמה באפשרותה לפעול את פעלתה במקום הנכון, וזה גם ענין הנרות - שהגם שהם קטנים, הם מאירים למרחוק ויכולים להציל חיים ונשמות, וכמו שכתוב "כי נר מצוה ותורה אור" שהתורה והמצוות נמשלו לנרות קטנים, שהגם שהמצוות הם מעשים קטנים, הם מחברים ומקשרים את האדם לבורא ברוך הוא, והעקר שנעשה אותם מתוך מחשבה להתקרב ולהדבק בו יתברך, ועל ידי זה אכן נזכה שכל חיינו יהיו שרשרת רצופה של קשר הדוק והדדי עם ה'.

ווארט לשולחן שבת

פרשתנו פותחת בתחילת פרעה שהפרות והשבילים הרעות והצנומות בלעו את הפרות והשבילים השמנות והבריאות, "ולא נודע כי באו אל קרבנה ומראיהו רע באשר בתחלה".

יש כאן יסוד עצום לכל אחד ואחד שנתבונן עם עצמנו האם הרע בולע את הטוב, האם אנו עסוקים כל הזמן במה שחסר ומרב שאנו מרגישים שאין לנו... אנו שוכחים מכל מה שפנו יש לנו, או שאנו מחפמים לראות את כל הטוב הקרבה שיש לנו.

יוסף הצדיק שהיתה לו עין טובה, ראה את הכל בתלום אחד; הוא לא התמקד רק בקשי, להפך, הוא אסף מזון משנות השבע - מהשנים הטובות - והתכונן לימי הרעב והקשי. לכל אחד יש זמנים של קשי, והחכמה להתכונן לקב על ידי שנעריך את הטוב ונגדיל אותו בעינינו ונעשה ממנו עסק.

ולפיכך תקנו חז"ל בחנכה להדליק נרות ולא עשו זכר למלחמה ולגזרות, כדי ללמדנו שהעקר הוא שהאדם יאיר את עיניו כי בשיש לאדם אור והוא רואה את הכל טוב בודאי שיבוא לכל הטוב.

אולם ככל שהצליחו בהשגיהם הפלפלים, התרופפה זיקתם לשמירת התורה והמצוות, אמנם ההורים עדין הקפידו על קיום ההלכה, ואף שמרו מנהגים מסוימים שהביאו עמם מעירת מולדתם, אך הבנים הפכו לאוסטרלים לכל דבר.

ג'ק היה צעיר הבנים במשפחה, בבית קראו לו יעקב, אך בהשפעת הזמן והסביבה החלה שמו לג'ק. בכשרונותיו המיוחדים הצליח לסיים בהצטיינות את מסלול הלימודים בבית הספר הפללי במקום מגוריו, ברבות הימים נשא לאשה את דינה, אף היא מרקע משפחתי דומה, שאת שמה שנו ל'דיאנה', בתחלה חייו בסביבה יהודית, וכה שמרו על זיקה כל שהיא ליהדות.

בחלף הזמן, עם - המעבר לאחזה מבודדת משלהם, עם שטחי מרעה נרחבים לכבשים שגדלו ליצור הצמר האוסטרלי, במקום נדח בוויקטוריה - נשכחה יהדותם כמעט כליל.

ביום מן הימים אמר ג'ק לאשתו 'ראי הלא אנו חיים באש, ואיני רואה עוד כל צרך לזהות את עצמי כיהודי, איזו משמעות יש ליהדות בעבורנו, מלבד זכרונות כואבים מהעירה הקטנה באירופה?', האשה הנהנה בראשה להסכמה, שהרי גם לה לא היתה סבה לחשב אחרת, רחמנא לצלן.

אלא שמסובב כל הסבות חשב אחרת, וערב אחד באחד מימי חדש כסלו, בשעה שישבה האשה מול האח הבוער ועתון בידיה, צדה את עיניה כתבה שהופיעה בעתון, בכתבה נכתב פי באמצע חדש דצמבר (למנינם) חוגגים היהודים בכל העולם את חג החנכה, הידיעה על חג החנכה העלתה עמה זכרונות ומחשבות מימים עברו ולא נתנו לה מנוח.

באמצע הלילה התהפכה על משכבה, עד שהחליטה לקום ולעשות מעשה, היא הדליקה נר קטן על אדן חלון המטבח, ובתחושת ספוק שבה לישון, שעה אחרי כן התעורר בעלה, גם הוא קרא את הכתבה על חנכה, גם בו עלו זכרונות מתוקים משנות ילדותו, וגם הוא נכנס למטבח, למראה הנר שעל האדן, הבין שגם אשתו חשבה כמחשבותיו, הוא נגש על האדן והדליק גם הוא נר קטן.

אך ככה לא תם הספור, באותו לילה הפך את האזור שבר ענן, החוות ששכנו במקומות הנמוכים הוצפו במי גשם, זרם החשמל התנתק, ג'ק ודיאנה שהתעוררו בבהלה לקול רעש המים האדירים, נוכחו לגלות כי ביתם מצף, וזה רק ענין של זמן עד שיטבעו במים האדירים רחמנא לצלן, על שניהם השתלט הפחד הנורא מפל, וכל רגע נראה היה כנצח.

כח חלוץ מיחד שהגיע לאזור, לא הבחין בביתם מרב האפלה הכבדה ששררה באזור, לפתע פרץ אחד המחלצים בקריאה 'הי! הביטו לשם!', אור קטן שהבליח בחשכה משך את תשומת לבו, היו אלה שני גרות קטנים שרצדו בחלון המטבח, המחלצים שמהרו אליהם מצאו את בני הזוג כמעט על סף יאוש, שניהם בכו וצחקו מהתרגשות, ולא האמינו שזכו להנצל.

אך עוד יותר התקשו לעכל את העבדה ששמעו מפי המחלצים, כי גרות החנכה שלהם הביאו לידי הצלתם הגשמית והרוחנית,